

NIETRWAŁY (63) *part praet act*

W pisowni łącznej (39), w rozłącznej (24).

e oraz a jasne.

comp nietrwalszy (2).

sg m N nietrwały, nietrwalszy (10). ♦ A nietrwał(e)go (2), nietrwały (1). ♦ L nietrwałym (1). ♦ f N (praed) nietrwałą (8), nietrwała (1) BielKron. ♦ G nietrwałej (3); -ej (1), -(e)j (2). ♦ A nietrwałą (2). ♦ L nietrwał(e)j (1). ♦ n N nietrwał(e) (7). ♦ A nietrwałé (1). ♦ I nietrwał(e)m (1). ♦ pl N m pers nietrwali (2). m an nietrwał(e) (1). subst nietrwałé, nietrwalszé (15); -é (2), -(e) (13). ♦ A m pers nietrwał(e) (1). subst nietrwałé (6); -é (2), -(e) (4).

Składnia comp: nietrwalszy czego (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVIII w.

1. *W funkcji imiesłowu teraźniejszego: Nie trwający, przemijający, krótko istniejący; zmienny, niestały; annis cedens, fluxus Mącz, Cn; caducus Modrz, Cn; irritus, temporalis, temporarius Mącz; corruptibilis, vanus Vulg; instabilis, vacillans Modrz; evanidus, fragilis, fugax, fugiens, fugitivus, momentosus, solstitialis, ventosus Cn (53) : Nietrwałé pry ludzkie gminy/ Dziś w nich ten łłuch iutro iny BierEz R4v, 12v; BielŻyw 101; Tu prorok wylicza przed pánem krotkość żywotá człowieczego y vpomina go/ áby fie nie froył nád ták nietrwałém łtworzeniem RejPs 134; BielKom nlb 3, 4; LubPs N5; BielKron 181v; Annis cedens, Który nie trwały yeft. Mącz 43b; Fluxus, Płynący. Fluxa dicimus, Nietrwałé rzeczy które łatwie przeydą. Mącz 131c, 347d, 443d; Kupne łzczęście nie trwałé/ piłał Ian z T(a)rnowa Prot D; RejZwierc 269v; WujJud 233; RejPosWstaw [41⁴]v; przecż fie ták łam wfobie dręczyłz gdyżeś ieft nie trwały [gdyżeś skážitelnym WujBib]? przecżże łobą thrwożyłz będąc śmiertelnym? BudBib 4.Esdr 7/15; Sliłkie łą myśli ludzkie: pámieć nietrwała ModrzBaz 88; SkarJedn 26; StryjKron A; KochFr 37; KochMRot B3v; Phil H2; MOy wiek/ czáfem krotkim/ [...] Więc iák ieft nietrwały/ ty wiełz/ á piáná Wodna/ łłufłnie fie zda z nim być porownáná GrabowSet B2; godność zász świecka ktorakolwiek/ dla tego nietrwała; bo y łam świat przemija LatHar 580; WujNT 50 marg, 740 marg, Zzzzzv; WysKaz 1, 2; GosłCast 45, 70; SzarzRyt A2v; [A gdy Klimunt łzáty Złotogłowowe wżrzał/ iął do Florencá mowić: Synu miły/ kofztowna to á nie trwała rzecz/ z łukná łzáfego łzátá dáleko trwałłza HistOtton 74v].*

nietrwały ku czemu (1): Vinum annis cedens, Nietrwałé ku chowaniu wino. Mącz 10c.

nietrwały w czym (1): Y iako fie tho grzełznici vkazuią á wfchodzą iako trawa/ [...] Takci fie vkazuią wfzitci ktorzi źle czinią [Ps 91/8] To ieft, tak też nie trwali, łą grzełzni wzłofciach łwoich. WróbŻołt ff4.

W połączeniach szeregowych (2): iáko bogáctwá/ możność: ktore też tákże łą niepewne/ nieufławiczne/ á nietrwałé [quae et ipsa incerta sunt, caduca, instabilia]. ModrzBaz 57; Phil I4.

W przeciwstawieniach: »nietrwały ... nieprzetrwany, nieskończony« (2): Gniéw iego [Boga] nietrwálłzy piány/ A łálki wiek nieprzetrwány KochPs 41; iáko więcey o onym wiecznym á nieskończonym żywocie fie łtárác/ niłzi o thym doczełnym/ nietrwałym/ y niepewnym? Phil I4.

Wyrażenia: »ludzie nietrwałej wiary« = *odstępcy, buntownicy* (1): iż tho tám miásto od wiekow iest przeciwne krolom/ á ludzie w nim nie trwáley wiáry [*homines refugae*; ludzie odpórni *WujBib*]/ á walki z niego wywodzący *Leop* 3. *Esdr* 2/27.

»do godziny nietrwały« = *nie trwający nawet godziny* (1): ánimufze téż ludzkie do godziny nie trwáły *JanNKar* A3.

»nietrwała odmiennosc« (1): Zyy trzytyletni wiek/ pátrzáiąc ná té Nietrwałé prędkie ludzkie odmiennosci. *ZawJeft* 3.

Szeregi: »ciasny i nietrwały« (1): Iefli fię [...] nie ftharáią iákoby mieli wnić przes ty ćiafne y nietrwałé rzeczy [*angusta et vana haec*]/ tedy niemogá dóstąpić onych fkrytych rzeczy. *BudBib* 4. *Esdr* 7/14.

»nietrwały, frasowliwy« (1): Aby w Niebie posiedli fzerokie Kroleftwá/ Zá te ziemskie nietrwałé frálowliwe Páńftwá. *KolakCath* A3v.

»krotki a nietrwały« (1): Iáko iest krotka á nie trwála zaplátá fwiátá obłudnego *LubPs* Rv *marg*.

»marny a nietrwały« (1): przetom żywot wzgárdził widząc wśytki rzeczy pod niebem márne á nie trwáły [*videntem ... cuncta vanitatem Vulg Eccle* 2/17] *BielKron* 79v.

»nietrwały a niepewny« [szyk 1:1] (2): *Mącz* 75c; Ponieważ niepewna iest á nie trwála [*incerta est neque satis durabilis JanPrzyw* 52] pámięć ludzka *SarnStat* 11.

»niestały, nietrwały« (1): iáko fzcześnie iest nieftále/ nie trwáły/ á ludzkiemu dobremu powodzeniu nienawifne. *Phil* M3.

»podrożny a nietrwały« (1): Kochaymy fię w przyfzłym żywocie/ [...] á ten podrożny á nietrwały niechay nas nie záfodzi. *SkarKaz* 209a.

»nietrwały, prędkie« (1): *ZawJeft* 3 cf »nietrwała odmiennosc«.

»prożny i nietrwały« (2): Cokolwiek iest ná fwiecie/ wśytko iesth próżne y nietrwałé. *BibRadz Eccle* 1 arg; *SkarŻyw* 443.

»nietrwały a przemijający« (1): powiedział że iest próżność we wśytkich rzeczách/ przetho że fą nietrwałé á przemiiájące. *BibRadz* I 346a *marg*.

»słaby a nietrwały« (1): cnotá káżdá iefliże w ferca ludzkie [!] w korzenioná niebędzie/ [...] słába á nietrwała [*fragilis et caduca*] będzie. *ModrzBaz* 19v.

2. W funkcji przymiotnika: *Niewytrzymały, nieodporny, wątły; impatiens Modrz, Cn; intolerans, vitreus Cn* (10) : *GliczKsiąż* I6v; iż pod tym [przestępnym] rokiem [...] dzieći nietrwałfz/ choroby częftfz y fzkodliwfz/ ptáftwo/ bydło/ ryby/ drzewá/ zboża/ ziółá/ fády niewżytecznieyfz *Oczko* 29v; *GrabowSet* P4v.

nietrwały czego (1): Alsiosus – Zimna nietrfráły [!]. *Calep* 5Ib.

nietrwały w czym (3): przeto taci bywaią boiażni/ nie trwali w praci/ nie barzo chytry ani téż barzo prófci *GlabGad* O6v, O8v, P7.

W połączeniach szeregowych (2): Dzyecyę we młdych [*lege*: młodych] lecyech fwych/będąc náturei mdley/ wątley/ nyetrwáley/ nye będzie mogło vcząc fie wytrwáć/ áni dobrego zdrowya myeć. *GliczKsiąż* I6v; Przeto [konie] zuchwáły á nieobiezdzone/ ábo płóche/ ábo dycháwiczne/ á ktemu nietrwałé [*laboris impatientes*]/ ábo nie obrotne/ niechay będą z woyfká wyrzucone *ModrzBaz* 110.

W przen (1) :

Wyrażenie: »lata nietrwałe« = *czas dzieciństwa (1)*: Ieśliś ty mnie prawdźiwie niemówiątko mało
Pokármem fwym krzepiła/ látá mé nietrwálé/ Od ciebie wychowáné/ aż do kwiátu tego Dni moich
GosłCast 51.

Synonimy: **1.** *doczesny, niestały, niestateczny, nieustawiczny, przemijający, skazitelny; 2. mdły, wqłły.*

Cf **TRWAŁY**

KK